

Julkaistu eWertissä 26.01.2011

Tutkimuksen ja opetuksen tuloksellisuus kauppatieteessä-turkulaiskeskustelua

Osmo Kivinen ja Juha Hedman

Julkaisimme äskettäin tuoreimman tuloksellisuusanalyysimme ”Kohti parasta A-luokkaa: Suomalaisyliopistojen tuloksellisuus tutkimuksessa ja opetuksessa” (<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-29-4509-2>). Aiempaan tapaan asia on synnyttänyt jonkin verran yleisluonteista keskustelua eri lehdissä. Tämä kirjoitus keskittyy kuitenkin kauppatieteelliseen alaan. Esimerkiksi Jyväskylän ja Vaasan kauppatieteilijät näyttävät huolella perehtyneen raporttiimme ja aikovat myös ottaa sen tarjoamista tuloksista hyödyn irti. Siinä, missä Jyväskylän kauppatieteiden tutkimuksen ja opetuksen tuloksellisuus on erinomaista kansainvälistä tasoa (A⁺⁺), Vaasa löytää ilonaiheen omasta positiivisesta kehityksestään. Menestyyhän se tuoreessa vertailussa aiempaa paremmin, mikä Vaasassa tulkitaan osoituksesi tehtyjen toimenpiteiden oikeasuuntaisuudesta. Myös Lappeenrannan ja Oulun kauppatieteissä raportti on noteerattu; se on onnistunut herättämään myös opiskelijajärjestöjen mielenkiinnon.

Löysä tamperelaiskritiikki on puolestaan päätynt moittimaan raporttimme uutisointia ja sivujuonteena kylvämään käsittämättömiä epäluuloja Helsinkiä ja Turkuu muka suosivista tarkoituseristämme – tämä kaikki tehdään tietysti täysin vailla perusteluja. Mitä Helsinkiin tulee, Suomessa asiat nyt vain ovat sillä tavoin, että Helsingin yliopisto tekee miltei kaikilla aloilla muita tuloksellisempaa jälkeä ja erottuu edukseen myös kansainvälisissä ranking-noteerauksissa.

Turussa tilanne on kaksijakoinen. Hyvin menestyvät alat, joita meillä on monta, ovat hiljaa tyytyväisiä. Käytävillä sen sijaan tohistaan Turun kauppakorkeakoulua muka kaltoin kohtelevista menettelytavoista. Ennen kuin lähdemme avaamaan sitä, mistä tekijöistä Turun kauppakorkeakoulun suhteellisen vaatimaton tuloksellisuus luokitus ”A₀” koostuu, muistutamme kuitenkin, että kaikkiaan raporttimme analyysit ja operationalisoinnit kattavat yhdeksän tieteenalan 16 eri yliopistoon sijoittuvan 66 tieteenalayksikön kokonaisuuden. Se, että teemme arvioinnit tieteenaloittain, tarkoittaa myös sitä, että vain saman tieteenalan

yksiköitä verrataan toisiinsa. Perusajatus johon kaikki analyysimme nojaavat on, että yliopistossa ensisijaista on tieteellinen työ, siis tutkimus ja sen varaan rakentuva korkein opetus. Yliopistomaailmassa kauppatieteellisen alaan ei voida soveltaa erityiskriteerejä — varsinkaan ei sellaisia jotka kerta kerralta etukäteen vielä vahvistettaisiin Turun kauppakorkeakoulussa erityisesti sille soveltuviksi.

Mitä sitten kauppatieteeseen Turussa tulee, täysin käsittämätön on esimerkiksi sellainen Tapio Reposen (TY:n hallituksen edessä 19.1.2011) esittämä väite, että analyysimme eivät voi pitää paikkansa, koska KOTASTA ei muka saisi irti ulkopuolista tutkimusrahoitusta. Tämän väitteen tolkkuttomuuden voi jokainen todeta katsomalla itse KOTAA. Sen käsikirjan sivulla 12 näet ohjeistetaan yliopistot kirjaamaan KOTAan ulkopuolinen rahoituksensa eriteltynä yhtäältä tutkimusrahoitukseen ja toisaalta muuhun rahoitukseen. Tutkimusrahoitus on puolestaan edelleen eriteltävissä rahoituslähteittäin, joita ovat Suomen Akatemia, Teknologian kehittämiskeskus, kotimainen yritys, muu kotimainen rahoituslähde, EU, ulkomainen yritys ja muu ulkomainen rahoituslähde. Kun poimimme KOTASTA sinne ohjeiden mukaan kirjatut ulkopuoliset rahoitukset, saamme nähtäville seuraavan aivan järkeenkäyvän vertailun (taulukko 1) kauppatieteen yksiköiden ulkopuolisesta rahoituksesta jaoteltuna tutkimusrahoitukseen ja muuhun rahoitukseen.

Taulukko 1 *Kauppatieteen ulkopuolinen rahoitus eriteltynä tutkimusrahoitukseen ja muuhun ulkopuoliseen rahoitukseen. Yhteensä vuodet 2005–2009. (Suomen Akatemian rahoitus poisluettu. Lähde: KOTA)*

Yliopisto	Ulkopuolinen tutkimus rahoitus (1 000 €)	Muu ulkopuolinen rahoitus (1 000 €)	Ulkopuolinen rahoitus yhteensä (1 000 €)	Tutkimus-rahoituksen osuus (%)
HKKK	25 410	35 833	61 243	41 %
TuKKK	22 358	9 613	31 971	70 %
SHH	8 414	13 622	22 036	38 %
JY	12 187	7 166	19 353	63 %
LTY	6 053	3 893	9 946	61 %
VY	7 027	1 060	8 087	87 %
TaY	4 917	2 538	7 455	66 %
ÅA	4 814	1 150	5 964	81 %
OY	2 684	1 707	4 391	61 %

Analyysissämme siis käytämme yhtenä tutkimuksen panostekijänä ulkopuolista tutkimusrahoitusta, joka on edellä esitetyllä tavalla KOTAssa rahoituslähteiden tarkkuudella eriteltävissä muusta ulkopuolisesta rahoituksesta. Jos Tapio Reponen tarkoittaa sitä, että nimenomaan TuKKK:n suuret panokset painaisivat tuloksellisuutta epäoikeudenmukaisesti alas, asia asettuu oikeisiin mittasuhteisiin kun taulukosta 1 havaitaan, että Turun kauppakorkeakoulun 70 % tutkimusrahoitusosuus on koko joukon keskitasoa. Åbo Akademin (81 %) ja Vaasan yliopiston (87 %) tutkimusrahoitusosuudet ovat huomattavasti Turkua korkeammat, kun taas Tampere, Jyväskylä, Oulu ja Lappeenranta ovat Turun kanssa jokseenkin tasatahdissa. Korkeimmat tutkimusrahoitusosuudet kirjanneista ÅA saa tuloksellisuusluokituksen A⁺⁺ ja VY luokituksen A (kuvio 1). Jos Reponen taas tarkoittaa sitä, että muun ulkopuolisen rahoituksen suuruus jotenkin painaa TuKKK:ta alas, niin havaitsemme, että suurimman muun ulkopuolisen rahoituksen yksiköt HKKK ja SHH ovat kuitenkin hyvin tuloksellisia luokituksella A⁺ (kuvio 1).

Mitä vielä tulee TuKKK:n tuloksellisuuteen (luokitus A₀) siinä ulkopuolinen tutkimusrahoitus ei ole minkäänlaisessa vaa'an kielen asemassa, kuten taulukosta 2 voidaan havaita. Taulukkoa 2 luettaessa on hyvä muistaa, että tulos- panos suhteen arvo 1 kertoo yksikön tekevän alallaan panososuuttaan vastaavat tuloksiset. Peräti 22 TuKKK:n 30:stä tulos-panos-suhteesta jää tämän 'normiarvon' 1 alle, kun taas toista ääripäätä edustavalla ÅA:lla vain 10 tulos-panos-suhdetta 30:sta jää arvon 1 alle. Jo nopea vilkaisu taulukon 2 tietoihin auttaa ymmärtämään, että TuKKK:n ongelmat tuloksellisuusanalyysissä ovat paljolti tulospuolella. Todetaan kuitenkin, että Suomen Akatemian rahoitusta kauppakorkeakoulu on saanut erittäin hyvin. Sen sijaan tohtorin tutkintojen - eikä varsinkaan kansainvälisten artikkeleiden - tuottaminen ei kovin tulokselliselta näytä.

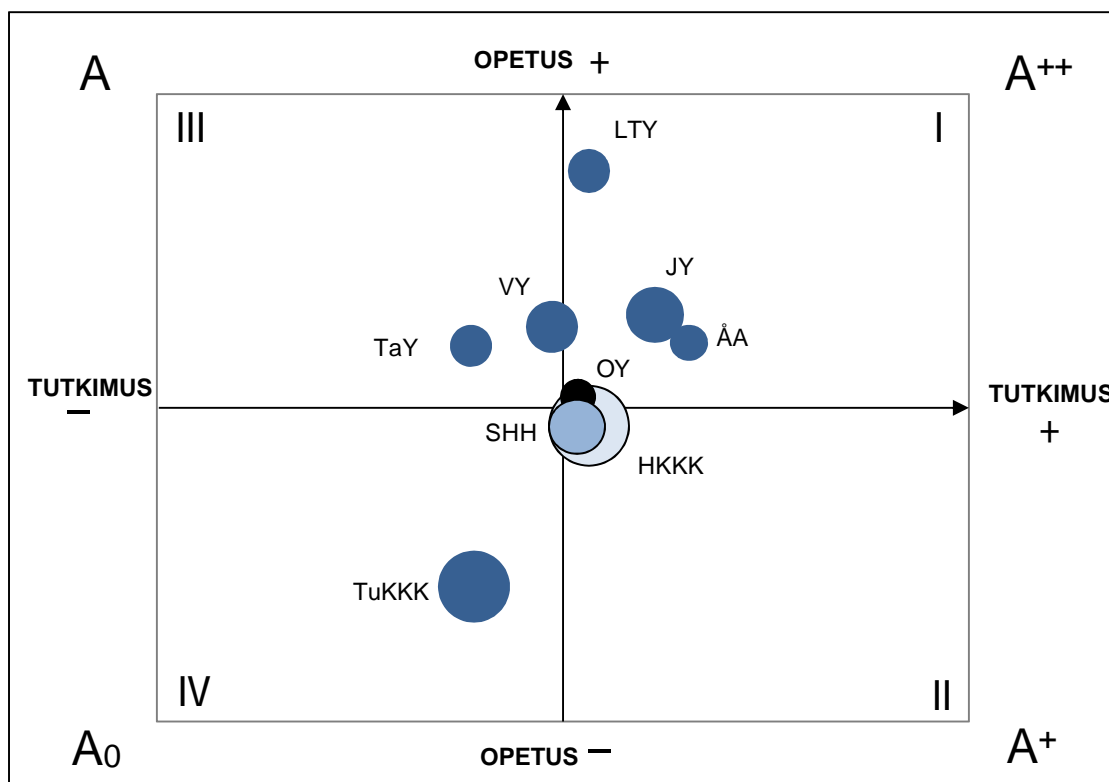
Taulukko 2 *Turun kauppakorkeakoulun tulos-panos suhteet*

Vuosi	Ylemmät tutkinnot/ muu opetustyö	Tohtorin tutkinnot/ Prof. työv.	Tohtorin tutkinnot/ ulkop. tutk.r.	Kv. ref. artik./ Prof. työv.	Kv. ref. artik./ ulkop. tutk.r.	SA-r./ Prof. työv.	SA-r./ ulkop. tutk.r.
2005	0.66	0.95	0.36	1.07	0.59	1.40	0.77
2006	0.91	0.87	0.55	0.75	0.45	1.47	0.89
2007	0.91	0.88	0.47	0.86	0.45	1.76	0.92
2008	0.59	0.76	0.36	0.64	0.39	1.76	1.07
2009	0.83	0.97	0.59	0.62	0.44	1.59	1.12

Jotta kauppatieteen tutkimuksen ja opetuksen tuloksellisuuden koko kuva ei jäisi yksityiskohtien varjoon, havainnollistamme taulukolla 3 tutkimuksen ja opetuksen tuloksellisuusluvut kauppatieteessä. Kuvio 1 puolestaan näyttää sen, miten kaikki yhdeksän yksikköä sijoittuvat tutkimuksen ja opetuksen tuloksellisuuden nelikenttään. Kuten kuviosta nähdään Turun kauppakorkeakoulun tulos-panos-suhteet antavat tuloksellisuusluokitukseksi A_0 , mikä alan muiden yksiköiden tulos-panos-suhteisiin verrattuna implikoi, että TuKKK:lla olisi selkeästi parannettavaa nimenomaan tulospuolella.

Taulukko 3 *Tutkimuksen ja opetuksen tuloksellisuus kauppatieteessä 2005–2009*

Yliopisto	Tutkimuksen tuloksellisuus- luvut	Opetuksen tuloksellisuus- luvut
Åbo Akademi (ÅA)	66	60
Jyväskylän yliopisto (JY)	61	65
Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LTY)	53	88
Helsingin kauppakorkeakoulu (HKKK)	53	47
Oulun yliopisto (OY)	52	52
Svenska Handelshögskolan (SHH)	52	47
Vaasan yliopisto (VY)	49	63
Tampereen yliopisto (TaY)	39	60
Turun kauppakorkeakoulu (TuKKK)	39	21

*Markkereiden ('ympyrät') kokoerot kuvaavat yksiköiden välisiä panoseroja

Kuvio 1 *Kauppatieteen yhdeksän yliopistoyksikön tuloksellisuus tutkimuksessa ja opetuksessa 2005–2009 (Kivinen, Hedman ja Peltoniemi 2010, s. 36)*

Kaiken liiketoimintaosaamispuheen paljouden keskellä on hyvä muistaa, että yliopistomaailmassa on tavattu pitää kiinni tietyistä akateemisista pelisäännöistä. Yksi niistä on se, että kirjallista esitystä kritisoidaan kirjallisesti. Argumentit ja vasta-argumentit tuodaan esille avoimesti, julkista arviointia ja mahdollista vastaamista varten.

P.S. Lopuksi haluamme vielä ottaa esiin yhden akateemisen asian, joka ei ole edellä käydyn keskustelun kannalta sinänsä relevantti, mutta jolla on yleisempää merkitystä. Akateemisessa yhteisössä on näet myös ollut tapana, että henkilöt, jotka tulevat valituksi yhteisön johtopaikoille, eivät enää valintansa jälkeen edusta vain itseään ja taustaryhmäänsä, vaan yrittävät toimia koko yhteisön edun nimissä. Mutta jos Turun uuden yliopiston orastavilla nykykäytännöillä mennään, meillä on kohta 8 vararehtoria. Kunkin seitsemän tiedekunnan etua ajaa oma vararehtori ja kahdeksas tarvitaan vielä erillislaitoksia varten. Rakenteellista ”kehittämistä” kaiketi sekin sitten olisi.